

Jász-Nagykun-Szolnok Megye természetvédelmi helyzete Tájékoztató anyag a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Közgyűlés részére 2018.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében – néhány speciális eset kivételével – a természetvédelmi kezelői feladatokat a 71/2015. (III. 30.) Kormányrendelet alapján a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság látja el. Az Igazgatóság a megyében két természetvédelmi tájegység keretében szervezi a feladatellátáshoz szükséges tevékenységeket.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Közép-Tisza - Jászság Természetvédelmi Tájegységében jelenleg öt, felsőfokú szakirányú, míg a Nagykunság Természetvédelmi Tájegységben hat fő felsőfokú végzettséggel rendelkező természetvédelmi őr végzettséggel rendelkező állami természetvédelmi őr lát el természetvédelmi-, hatósági őrzési, természetvédelmi kezelési és vagyonnevelési feladatokat. A Közép-Tisza - Jászság Természetvédelmi Tájegység székháza Szolnokon, a Rezeda utca 20. alatt található. A Nagykunság Természetvédelmi Tájegység székháza Karcagon, a Vágóhíd utca 1. szám alatt található meg.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területéhez a szomszédos megyékkel határos területrészekon országos védett és Natura 2000 területek is tartoznak, Kisköre, Pély, Tiszakécske, Tiszaug, Lakitelek, Csongrád esetében. Jász-Nagykun-Szolnok megye területén a déli határ mentén (Hármas-Körös hullámtere, Túrkeve, Kisújszállás, Kunszentmárton, stb.) a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, a dél-nyugati határ mentén (Tizzasas, külterülete) a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, az észak-nyugati határok mentén (Tápió-Hajta vidék) a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, míg az észak-keleti határok mentén (Jászivány, külterülete) a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság látja el a természetvédelmi kezelési feladatokat.

A megyében szolgálatot teljesítő természetvédelmi őrök az illetékességi területet érintő hatósági és szakhatósági ügyek esetében napi rendszerességgel adnak szakmai tájékoztatást a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Kormányhivatal Szolnoki Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi főosztályáról érkezett ügyekben.

Országosan védett természeti területek (jnsz vedett.pdf és vedett adat.xls 1. munkalap):
(A megye területén védelemre tervezett természeti területek jegyzékét a 2007. K. V. Ért. 7. szám KvVM közlemény tartalmazza.)

Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet

A Közép-Tisza - Jászság Természetvédelmi Tájegységben a legnagyobb kiterjedésű országos védettségű terület a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet, ami elsősorban a Tisza hullámterére terjed ki a Kisköre és Tiszaug közötti folyószakaszon. A tájvédelmi körzet határain belül három fokozottan védett rész is található, amelyeket eredetileg a gémtelpek szigorú védelme érdekében hozták létre. Ezek a területek a Pélyi-madárrezervátum, valamint az óballai és a vezensyi fokozottan védett területek. A Tisza védett hullámterében négy ún. szentély holtág van (Kovácsi-Holt-Tisza, Szóri-Holt-Tisza, Csatló-Holt-Tisza és a Góitó), amelyek mindenképp a mocsári és állóvizekre jellemző életközösségek maradványainak megmaradást segítik.

Jelentősebb természeti értékek a Tisza folyó mederhez, illetve a folyót kísérő puhafás ligeterdőkhez kötődnek, a jelentősebb védett és fokozottan védett fajok listája a mellékletben található.

Hortobágyi Nemzeti Park

A megye keleti oldalán a Hortobágyi Nemzeti Parkhoz tartozó területrészek (nemzeti park kb. nyolcada) találhatóak: Egyek-Pusztakócsi mocsarak, Tisza-tó, Kunmadarasi- és Nagyiváni-puszta és Kunkápolnási-mocsár. A nemzeti park alapításának elsődleges célja volt, hogy védjük és fejlesszük a puszta jellegzetes természeti értékeit, őrizzük a Hortobágy sajátos pusztai tájképét, növény- és állatvilágát, továbbá, hogy biztosítsuk a Hortobágy különleges madárvilágának háborítatlan fészkelését és vonulását. Természetes körülmények között, hiteles formában őrizzük és mutassuk be a hagyományos pusztai életformát, a kiveszőfélben lévő ősi magyar állatfajtaikat és a Hortobágy kulturális értékeit, történelmi emlékeit, tekintettel ezek kiemelkedő hazai és nemzetközi jelentőségére. Utóbbi tevékenységek miatt kapott a Hortobágyi Nemzeti Park világörökségi címet kultúrtáj kategóriában 1999-ben.

Tiszaürti arborétum természetvédelmi terület

Botanikai gyűjteményes kert funkciója mellett, a természetes flóra és fauna jelentős menedékének számít. 2011-ben a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésébe került.

Kecskeri-puszta Természetvédelmi Terület

A hajdan nagy kiterjedésű, mocsarakkal tarkított nagykunsági puszták utolsó maradványai és az itt kialakult élővilág védelme érdekében nyilvánították védetté 1993-ban, 1226 hektáron. Természetvédelmi feladata, hogy extenzív területhasználati módok (legeltetés, kisszerszámos halászat) alkalmazásával tegye lehetővé a régióra jellemző növény- és állatfajok megőrzését. A Nagykunság legnagyobb egybefüggő szikes pusztáját a füvespusztai élőhelyek mellett, mocsarak és halastavak tarkítják, melyekhez rendkívül értékes növény-és állatvilág kötődik. A Kecskeri-pusztától északkeletre helyezkedik el a Dudás-fertő, melynek medrét a Kecskere-hez hasonlóan körtöltéssel vették körbe. A Kunhegyesi-határral szomszédos Bige-fertő jelenlegi állapotában száraz szikespusztai gyep.

Tiszaigari Arborétum Természetvédelmi Terület

Botanikai gyűjteményes kert funkciója mellett, a természetes flóra és fauna jelentős menedékének számít.

Zádor-híd környéke Természetvédelmi Terület

A terület védetté nyilvánításának célja nem csak a kultúrtörténeti értéként is jelentős híd megóvása, hanem a jellemző hagyományos pásztorkodás eredeti környezetben történő bemutatása is.

A megye területén védelemre tervezett természeti területek jegyzékét a *2007. K. V. Ért. 7. szám KvVM közlemény* tartalmazza.

Helyi jelentőségű védett természeti területek és természeti emlékek (1. számú melléklet):

(<http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=pl&mode=search&nev=&tkv=&megye=16&telepules=0&vedszint=2&vedkateg=0&evszam=&orderby=nev&direction=asc&headers=50>)

A megye területén a jelenleg érvényes nyilvántartás szerint 50 helyi jelentőségű védett természeti terület vagy emlék létezik. Emellett vannak olyan értékes természeti területek, amelyek megóvását az adott helyi önkormányzat célul tűzte ki, helyi rendelettel deklarálta is, de e szándék később nem jutott el addig a szintig, hogy az megfelelő jogi keretek között kihirdetésre és az állami nyilvántartásba kerüljön.

A helyi védett természeti értékek jelentős részénél probléma a természetvédelmi őrzés és kezelés hiánya, így az emberi tényezők mellett, a természetes folyamatok is sok esetben e területek vagy emlékek fokozatos degradálódását okozzák. A helyi védett területek és értékek közül kiemelendő a szolnoki molnárfecske telep, melynek esetében drasztikus állománycsökkenés tapasztalható. A civil lakosság vegyes viszonyulása a fecske fajokhoz szintén nem segíti a fecskék védelmét kellő hatékonysággal. Súlyos problémát jelent a vegyszeres szűnyoggyérítés miatt kialakuló időszakos táplálékhiány, amely pontosan a fiókanevelési időszakban jelentkezik több alkalommal.

A számos helyi jelentőségű védett természeti terület közül a legjelentősebbek Jásztelekhez tartozó Pusztamizsei Holt-Zagyva, a Jászberény-Jászfelsőszentgyörgy közötti Zagyva-ártér, Szolnokon az egykori Tüdőkórház parkja és az egyben ex-lege szikes tónak minősülő Csépai-fertő, továbbá a kunhegyesi Bige-fertő, valamint a Karcagi déli temetőben lévő törpe mandulás.

Nemzeti Ökológiai Hálózat:

Az ökológiai hálózat elve szerint az egyes természeti jellemzőkkel rendelkező területeket olyan funkcionális rendszerben, ökológiai struktúrában kell értékelni és kezelni, hogy a kisebb-nagyobb élőhelyek összekapcsolása valamilyen módon megvalósuljon. Az ökológiai hálózaton lényegében a különböző természetes és természetközeli élőhelyek között létező, az ökológiai folyosók által biztosított térbeli kapcsolatrendszert értjük. Mivel az élőhelyek feldarabolódásának, elszigetelődésének, elszegényedésének veszélye egyre nagyobb, elengedhetetlenek azok az intézkedések, amelyek ezt a folyamatot fékezik. A tájegység területén a vízfolyások, de legfőképpen a Tisza és mellékvizei, ökológiai folyosóként képezik a kijelölt ökológiai háló tengelyét. Az ökológiai folyosó legnagyobb részben a folyó hullámterét fedi le, de a kijelölés óta eltelt időszakban a hullámter bővítésekkel (töltésáthelyezések) csatlakozott, egyre jobb természetességű területek tekintetében még nem történt aktualizálás. Az egyes foltszerű természeti területek (erdők, gyepek, morotvák, mocsarak, halastavak) zömmel a hálózat magterületeit képezik, míg más természeti és természetközeli területek kisebb-nagyobb fragmentálódott foltjai puffertületekként funkcionálnak. A hálózat elemeit a területen működő nemzeti park igazgatóság javaslata alapján jelölték ki. A területek pontos lehatárolásának kihirdetése és kataszteri nyilvántartásba vétele még nem történt meg. A hálózat bemutatása szerepel ugyan a térségi területrendezési tervekben, de az elhelyezkedésük és kiterjedésük inkább tájékoztatás szintű.

Magas Természeti Értékű Területek (jnsz_mtet.pdf):

A Magas Természeti Területeknek (MTÉT) olyan értékes természeti és táji adottságai vannak, amelyek csak különleges földhasználati módok alkalmazása esetén tartható fenn. Ezen területeken a mezőgazdasági hasznosítás folytatása különösen fontos feltétele az élővilág, a tájkép, valamint az épített és történelmi értékek hosszú távú megőrzésének.

A Jászság MTÉT 50115,71 hektár területet ölel fel. Túlnyomó részét közepes és jó minőségű szántók uralják, de a rosszabb minőségű, szikesedő talajokon legeltetett és kaszált gyepek találhatóak. A terület a nagyarányú, intenzív mezőgazdasági hasznosítás ellenére európai viszonylatban is kiemelkedő természeti értékekkel rendelkezik: fokozottan védett ragadozó madarak (parlagi sas, kerecsensólyom, kékvércse) és egyéb pusztai madárfajok (szalakóta, kis örgébics) jelentős fészkelő-, telelő- és táplálkozó területe. A Jászság hagyományosan gazdag apróvadban is, amely a védett ragadozófajok legfőbb táplálékbázisát adja, de vadgazdálkodási szempontból is számottevő. Kiemelkedő értékei ellenére – éppen a szántóföldi gazdálkodás jelentős aránya miatt – a Jászság MTÉT döntő hányada nem áll országos védelem alatt. A

határain belül néhány ex-lege szikes tó, illetve a Tápió-Hajta Vidéke TK-ból mintegy 340 hektár védett szikes gyeptalálható.

A Dévaványai MTÉT csatlakozó kisújszállási, túrkevei, mezőtúri tózatok élőhelyeinek kezelésével a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság is érintett. A terület kijelölésénél, tekintettel arra, hogy a Tájegység tózat állománya a dévaványai tózat állománnyal egynek tekinthető, nem külön MTÉT terület kialakítása történt, hanem a dévaványai MTÉT kibővítését a Jász-Nagykun-Szolnok megyei élőhelyekkel.

NATURA 2000 területek (jnsz_natura_kmt.pdf, jnsz_natura_ktt.pdf és védett adat. Xls 2. és 3. munkalap):

Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 területek egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmében keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához. Olyan zöld infrastruktúra, mely biztosítja Európa természetes élőhelyeinek ökoszisztéma szolgáltatásait, valamint jó állapotban való megőrzöttségét. A Natura 2000 hálózat alapja az 1979-es madárvédelmi irányelv (Birds Directive), illetve az azt 2009-ben felváltó kodifikált változat, valamint az 1992-es élőhelyvédelmi irányelv (Habitats Directive).

Az értékes fajok és azok élőhelyeinek védelmét az európai közösségi természetvédelmi rendeltetésű területek hálózata is segíti, amelyek a tájegységben jórészt fedésben vannak más országos és helyi védettségű területekkel. A legjelentősebb ilyen terület a Közép-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, amelynek jelentős része egybe esik a Közép-Tisza különleges madárvédelmi területtel. E Natura 2000 terület a folyót, mint ökológia folyosót foglalja magába. magába Emellett jelentős, zömmel gyepterületek számítanak európai közösségi természetvédelmi rendeltetésű területnek a Tiszazugban és a Jászságban. A területek kijelölésének alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek legnagyobb kiterjedésben ártéri fűz-nyár erdők, vagyis puhafás ligeterdők, illetve pannon szikesek, de nem elhanyagolható a különböző vizes élőhelyek jelentősége sem. A területek kijelölésének alapjául szolgáló több fajok helyi állománya jelentős részarányt képvisel a teljes hazai, vagy akár az európai uniós állomány tekintetében is. Ezek a fajok zömmel olyan nagytestű ragadozó madárfajok, mint a kerecsensólyom, parlagi sas és rétisas, de jelentős a fekete gólya költőpárok száma is. Emellett a Tiszát kísérő kubik és galériaerdőkben jelen lévő tavi denevér állomány is kiemelt figyelmet érdemel.

Az elkészült Natura 2000 fenntartási tervek elérhetősége:

<https://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egyseg/termeszetvedelem/oldal/natura-2000>

A törvény erejénél fogva (ex lege) védett természeti területek (jnsz_lap_szikesto.pdf):

Országos jelentőségű *ex lege* védett természeti területeknek a Természet védelméről szóló törvény által védetté nyilvánított természeti területeket nevezzük. *Ex lege* védett természeti területnek minősülnek a lápok, szikes tavak, kunhalmok, földvárak, források és víznyelők. *Ex lege* védettek a barlangok is, amelyek jellegükénél fogva védett természeti területnek számítanak.

A megyében főleg a szikes tavak számítanak igen nagy jelentőségű *ex lege* védett természeti területeknek. Ezek zöme a Tiszazugban található. A jogszabályi és földrajzi meghatározás szerint a szikes tó olyan természetes vagy természetközeli vizes élőhely, amelynek medrét tartósan vagy időszakosan legalább 600 mg/liter nátrium kation dominanciájú oldott ásványi anyag tartalmú felszíni víz borítja, illetve a területén sziki életközösségek találhatók (Tvt.

23§). A szikes vizek által kitöltött medencék vagy mélyfekvésű területek kifejezetten időszakos és igen változatos vizes élőhelyek, azaz kistavak, fertők, mocsarak és kisvizek.

A megye legjelentősebb szikes tavai a Csépai-fertő és a Cserkei-fertő. A kimagasló madárvédelmi jelentőség mellett e területek partján és környezetükben, az évszázados háborítatlanságnak hála, olyan egyedi ízeltlábú fauna maradt fenn, amelynek több képviselője – nagyon ritka bogárfajok – számára, főleg a Csépai-fertő a jelenleg ismert egyetlen előfordulási hely (élőhely) a teljes Pannon biogeográfiai régióban.

A törvény erejénél fogva védett kunhalmok, mint természeti emlékek (2. számú melléklet és [insz kunhalom.pdf](#)):

A Természet védelméről szóló törvényben a kunhalom gyűjtőfogalomként szerepel, amely a földmű eredeti funkciójára, rendeltetésére való tekintet nélkül magában foglalja mindazokat az ember alkotta domború földműveket, amelyek az idézett definícióban felsorolt szempontok alapján jelentőséggel, értékkel rendelkeznek. A kunhalom gyűjtőfogalomba tartoznak a sírhalmok (kurgánok), tellek (lakódombok), őrhalmok és határhalmok (Tvt. 23§).

"Ex lege" védett kunhalomból országos szinten jelenleg 1492 db-ot tartalmaz a természetvédelmi nyilvántartás, ebből 1317 van egyedi jogszabállyal létesített országos jelentőségű védett természeti területen kívül. Jász-Nagykun-Szolnok Megyében 412 kunhalom ismert. Sajnálatosan a megyében nyilvántartott kunhalmok többsége szántóföldi művelésben van és azok felszínének természeti állapota és morfológiai sajátosságai nagy mértékben leromlottak. A kunhalmok nyilvántartása annak a kataszteri egységnek keretében létezik, amelyen az adott földmű elhelyezkedik. Csak kivételes esetekben rendelkeznek külön, körülhatárolt helyrajzi számmal. A kevés nem szántott és elszántott kunhalom sokat megőrzött az adott vidék egykori növényzetéből és állatvilágából, így ezek hatékony megóvása kiemelt fontosságú.

A természetvédelmi állapotot negatívan befolyásoló tényezők:

Vízszennyezés: A Zagyva és a Tisza folyókon kiemelt jelentőségű problémát jelentenek a különböző eredetű (kommunális, ipari) szennyvízbefolyókon érkező szennyezett vizek. Kismértékű, de nem elhanyagolható problémát jelentenek elsősorban Szolnok belterületén a folyóparti magánházakból befolyó tisztítatlan szennyvizek, a Tiszán a városi vízkivételi mű és a belvárosi közúti híd közötti szakaszon, valamint a Zagyva belterületi szakaszán, különösen a gyalogos híd lábánál. A Tisza folyón rendszeres és jelentős problémát jelent a külföldről árvizekkel érkező kommunális hulladék, mely mind a folyó medrét, mind a folyóparti területeket egyaránt nagymértékben szennyezik. Több település szennyvize terheli főleg a Tiszát, ami elsősorban Besenyszög, Szolnok, Cibakháza, Tiszajenő, Tizsakécske térségében okoz problémát. Ipari szennyvíz Tiszapüspökinél és Szolnoknál érkezik a Tiszába.

Úthálózat fejlesztések: Az M4 és M44 gyorsforgalmi utak tiszai átvezetései a védett terület feldarabolódását, annak korábbi egybefüggő élőhely jellegének megszűnését eredményezik, megszakítva az egységes ökológiai folyosó jellegét. A tervezett M4 autópálya nyomvonala a jelenlegi állapot szerint a fokozottan védett tűzok gyedeinek élőhelyét is érinti.

Vízgazdálkodással, vízkormányzással kapcsolatos problémák: Az árvízi véstározók megépülését követően a Vásárhelyi terv továbbfejlesztésében szereplő víztározási és tájhasználat váltási funkciók meg nem valósulása elsősorban térségi problémát jelent. Az árvízvédelmi célú beruházások egyes esetekben lokálisan élőhely megszüntetéssel és károsítással járnak, melyek elsősorban az inváziós, nem őshonos fajok térnyerését segítik elő. A kiskörei vízlépcső üzemeltetéséből fakadó olykor igen jelentős vízszint ingadozások a folyóvízi életközösség egyes fajai számára nehezen lekövethetőek.

A belvízcsatornák lehető legnagyobb mértékű kiürítése csökkenti a talajvíz szintjét. A csatornákon végzett vegyszeres növényzet irtása miatt a szennyező anyagok nagyobb mennyiségben kerülnek be folyóinkba (korábban a csatornában lévő nádas a szennyező anyag jelentős részét megsűrte).

Anyagnyerő helyek, bányák: A szabályosan üzemeltetett anyagnyerőkkel, agyag- és homokbányákkal kapcsolatos problémákat, főleg a tájban okozott negatív változás és nem ritkán értékes, általában nem védett természeti területek feláldozása jelenti. Nagy problémát jelentenek a kisebb területeket érintő, de jelentős természetvédelmi károkat előidéző illegális homokbányák.

Turisztikai célú hasznosítás: Védett természeti területen elsősorban a frekvenciát fűrdő- és táborozó helyeken hátrahagyott hulladék, jogosulatlan tűzgyújtás okoz problémát, egyes érzékenyebb területeken adott időszakokban a zavarás is nagymértékű lehet. A Tisza folyón Szolnok, Tiszaug térségében, valamint a Tisza-tó mentén jelentkezik problémaként a nagy teljesítményű vízi sporteszközökkel történő közlekedés, a zaj és a jelentős hullámkeltés révén.

Horgászat: A part, és a partmenti növényzet károsítása és a vízpartok szennyezése, a horgász helyeken hátrahagyott kommunális hulladék, valamint a közlekedés céljából újabb és újabb helyeken kitaposott utak jelentenek problémát. A jogosulatlan és jogszabály által tiltott horgászati- és halászati módszerek használata továbbra is nagy problémát jelent a Tisza folyó megyei szakaszán. A Tisza folyóból történő horgász csali gyűjtés károsan érinti a védett tiszavirág és a tompa folyamkagyló állományát. A mentett oldali holtágak fokozott horgászati hasznosításnak vannak kitéve, a parton nagy sűrűségben létesített horgász stégek a nádszegély megbontásával csökkentik és gátolják a nádasok vízszűrő szerepét. A horgászati céllal végzett haltelepítések adott esetekben nem őshonos fajokat is természetes vizekbe juttatnak, mint például az amurt és a busát. Mindkét halfaj megbontja a vízínövény- és plankton közösségek egyensúlyát.

Gyepfelszántás: A természeti területeken található gyeppek felszántása megyei szinten általános probléma.

Fészkelési időszakban végzett fakitermelés: Fokozódó problémát jelent a tavaszi és nyári időszakban végzett fakitermelés, mely számos védett madárfaj fészkelőjét, valamint védett denevérfajok kisebb-nagyobb kolóniáit pusztítja el évről évre. A jogszabályváltozások miatt kialakult bizonytalan jogi háttér és az eltérő jogértelmezésből fakadó problémák miatt már az országos védelem alatt álló erdőkben is egyre jelentősebb mértékű károkat eredményez hosszú távon a költési időszakban végzett fahasználat.

Illegális fakitermelés: A fokozott természetvédelmi őrzés eredményeként a nagy arányú illegális fakitermelés visszaszorult. Ugyanakkor a probléma továbbra is jelen van, de jórészt a nem őshonos fafajok egyedeit érinti. Országos védett és nem védett területeken egyaránt jelentkező problémát jelent.

Inváziós fajok térnyerése: Az évek óta jelen lévő gyalogakác, amerikai kőris, zöld juhar intenzív terjeszkedése elsősorban a hullámtéri területeken jelent nagy problémát, hiszen a természetközeli állományú erdők leromlását eredményezik, miután azok felújulását és az őshonos fafajok alkotta erdőszerkezet kialakulását akadályozzák. Újabban jelentkező probléma az ezüst juhar térnyerése elsősorban a Tisza folyó partján. Az árvízvédelmi töltések mentén gyorsan terjed a selyemkóró, gyakorlatilag a nyílt a megye teljes területén agresszíven szaporodik. A gerinctelen fajok közül a zöld vándorpoloska, a harlekin katica, amerikai

lepkekabóca, tölgy csipkésposloska érdemel kiemelést, de rajtuk kívül további számos nem őshonos faj is megjelent. Vizeinkben a kínai gömbkagyló, amúri kagyló, cifra rák, amurgéb, stb. térnyerése tapasztalható az őshonos és védett fajok kárára. Itt kell kiemelni a nemes nyár ültetvények problémakörét, melyek kulcsszerepet játszanak az inváziós fajok térnyerésében. Hangsúlyozandó, hogy az őshonos tiszai fekete nyár állomány genetikai leromlását a nemes nyárral történő összeporzás eredményezi, melynek révén egykor jellemző fafajunk visszaszorulása tapasztalható. A selyemkóró felgyorsult térnyerése főként vonalas létesítményeken (csatornák, utak mezsgyéje) jellemző, de már szántóföldeken is előfordul. Terjedéséhez kedvező hatású a Vízügyi Igazgatóságok által végzett vegyszeres gyomirtás.

Illegális hulladéklerakás: A külterületeken fokozódó problémát jelent, jelenleg védett és vagy Natura 2000 területet kisebb mértékben érint csak.

Földutak szilárd burkolattal történő ellátása: Folyamatos tendencia a föld utak szilárd burkolattal történő ellátása. Több negatív hatásuk van. Egyes helyeken az építés során megszüntetik az értékes növény- és rovarfajok élőhelyeként szolgáló mezsgyét. A megépített utak olyan illegális tevékenységek számára nyitnak lehetőséget, mint az illegális hulladék lerakás, orvvadászat, illegális fakitermelés.

Kisvízfolyásokon karbantartás keretében történő beavatkozások: A csatornák és erek partján történő növényzetirtás, nádas-sásos élőhelyek lezúzása vagy felégetése a természeti értékek közvetlen pusztulását és élőhelyük beszűkülését eredményezi. Az ilyen víztereken időszakonként végzett kotrási munkák főleg a vízhez kötődő természeti értékek természetvédelmi helyzetét rontják jelentősen, de hatással vannak a vízpartokra is, amelyen gyakran fordulnak elő védett természeti értékek helyhez kötődő, lokálisan jelentős állományai.

Kaszálási technológia megváltozása: Az intenzív mezőgazdálkodással együtt járó nagy teljesítményű gépekkel történő kaszálás az állatvilág jelentős pusztulását és a kvantitatív és kvalitatív szerkezet drasztikus és negatív változását okozza. Kis területeken a kézi üzemeltetésű damilos fűkaszákkal, fűnyírókkal és testmesterekkel végzett területkezelés ugyancsak a biodiverzitás jelentős csökkenését okozza. Az állatvilágra gyakorolt negatív hatások mellett a gyepterületek ilyen módokon történő kezelése hosszabb távon a növényzet homogenizálódását is előidézti.

Középfeszültségű elektromos vezetékek: A szigeteletlen vagy nem megfelelően kialakított elektromos légvezetékek a tájegység területén havi szinten több tíz dokumentált esetben okozzák fokozottan védett nagytestű madárfajok áramütéstől bekövetkező pusztulását bel- és külterületen egyaránt.

Vegyszeres szúnyoggyérítés: A nem kellő körültekintéssel és szakmai megalapozottsággal végzett vegyszeres szúnyoggyérítés a rovarfauna igen jelentős részére van negatív hatással és ezen keresztül a teljes táplálékhálózatra is. A tevékenység mind a denevérfajok mind a rovarevő madárfajok táplálékbázisát veszélyezteti sőt adott esetben drasztikusan lecsökkenti, a legkritikusabb, utód nevelési időszakban.

Mérgezők: Nem megfelelő módon végrehajtott rágcsálóirtás, talajfertőtlenítés, direkt és indirekt módon történő illegális vegyszerhasználat több esetben okozta védett és fokozottan védett ragadozómadarak elhullását. Hangsúlyozandó, hogy a Természetvédelmi Őrszolgálat fokozott területi jelenlétének, ismeretterjesztő munkájának, továbbá a civil szervezetek, elsősorban a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Európai Unió támogatású

pályázatai révén végzett munkák eredményeként a célzottan ragadozómadarakra irányuló tevékenységek egyre inkább háttérbe szorulnak.

A nem védett természeti területek:

Annak ellenére, hogy a természeti területek fogalmát és a velük kapcsolatos korlátozásokat már a „természet védelméről” szóló 1996. évi LIII. törvény is meghatározta, továbbá, hogy e területek összeírása és feldolgozása már több mint hat éve megtörtént, a helyrajzi szám színű kihirdetés és jogerőre emelkedés még mindig várat magára. Közben egyre fokozottabb az elszórtan fellelhető természeti területek (főleg gyepek és nádasok) elpusztítása. Nagyon fontos, hogy ezen a téren minél előbb előrelépés történjen.

A jársági természeti területek felmérése és az értékesebb területekre vonatkozó védetté nyilvánítási javaslat kidolgozása a 2000-es évek során folyt, aminek aktualizálása és számos védelemre tervezett természetvédelmi terület védetté nyilvánítási javaslata és természetvédelmi kezelési terv elkészítése 2009-ben történt meg. A védetté nyilvánítási javaslati dokumentációkban közel 10.000 ha természeti terület védetté nyilvánítása szerepelt. A védetté nyilvánítási alapdokumentációk, a természetvédelmi kezelési tervek a minisztérium felé felterjesztésre kerültek, melyet megelőzően az egyeztető tárgyalások is zajlottak, de a tényleges védetté nyilvánítás nem történt meg. A védelemre tervezett területek nagy része gyepek. Sajnos a sok tekintetben igen specifikus jársági gyepek az utóbbi évekre egyre fogyatkoznak. Általánosan jellemző a legelők felszántása vagy sávos elszántása, legtöbbször teljes egészében funkciómentesen. Az ilyen felszántott gyepek egy-két év sikertelen próbálkozást követően parlagon maradnak, és gyomokkal fertőzik a környező területeket is.

A védetté nyilvánítás során az elsődleges cél az volt, hogy a természeti területek között, ahol csak lehetséges kapcsolatot létesüljön. Az így megvalósuló hálózat központi tengelye a Zagyva folyó lenne. Az eljárás során nehezen leküzdhető problémát jelent, hogy nagymértékű a terület tulajdonjogi felaprózottsága. Ezen kívül nem hagyható figyelmen kívül a vadásztársaságok és erdőgazdálkodók ellenérdekeltsége.

Élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzete:

A Járság, Nagyunság és a Közép-Tisza-vidék tájformáló és ma is meghatározó eleme a Tisza és annak mellékvizői. A folyók árterén megmaradt élőhelyek egyben az Alföld természetes vagy természetközeli élőhelyeinek és tájképi elemeinek számítanak. Legjellemzőbb élőhelyek élő folyók és azok medre, továbbá az ártéri vizes élőhelyek, a holtágak, kubikok és egyéb mocsár, mocsárrét jellegű élőhelyek. Az úgy a hullámtérben, mint a mentett ártéren még fenntartható különféle gyepterületek számos olyan egyedi jellemzővel rendelkeznek, aminek okán azok megőrzése a természetvédelmi prioritások között szerepel. A természetes eredetű különböző szerkezetű puhafás ligeterdők közül különös jelentőségük van a folyópartot kísérő galériaerdőknek és a folyószabályozás idejéből eredő kubikerdőknek. A megye jellemző és legnagyobb értéket képviselő növény- és állatvilága zömmel puhafás ligeterdőkhez és a füves puszták jellegű gyepekhez kötődik. Az emberi tényező kizárásával az ártér jelentős részén, s a hullámtérben is a szukcessziós folyamatok folytán puhafás ligeterdő tartósan fennmaradó zárótársulásnak tekinthető, még akkor is ha annak eredete, illetve megtelepedése pionír jelleggel történik. Nagy probléma, hogy az ártéren jellemző puhafás ligeterdők természetes úton, szinte kizárólag nagy árvizek után, a fátlan, szántóként használt vagy zátonyszerű területeken telepednek meg, amelyeken a területhasználat nem tűri meg a fás vegetációt. A szintén nagy értéket képviselő és kiemelt európai közösségi jelentőségű keményfás ligeterdők jó természetességgel a megyében csupán kis foltokban maradtak meg. Jellemzőbbek a telepítésből származó, zömmel elegyetlen kocsányos tölgy állományok, de az

idős állományrészekben ezek természetvédelmi jelentősége sem elenyésző, hiszen sok jellemző állat és növényfaj élőhelyét képezik. Az erdők esetében úgy a védett természeti területen lévőknél, mint a nem védetteknél jelentős konfliktust képez a legújabb normatív szabályozás nyomán a gazdálkodói érdek és a természetvédelmi prioritások ütközése. Ezek főleg az erdőszerkezetre hatással levő beavatkozások és a munkák időbeni korlátozása kapcsán jelentősek. A különböző nagyberuházások, főleg az erdőket érintő vízügyi projektek hosszan ható és jelentős változások elindítói. A vízügyi projektek mellett az infrastrukturális fejlesztések – M4, M44 – is hatással vannak a természeti rendszerek működésére, legfőképpen ott, ahol azok ökológiai folyosót kereszteznek, vagy helyhez kötődő természeti értékek élőhelyét érintik, szüntetik meg.

BOTANIKAI ÉRTÉKEK (4. számú melléklet):

Annak ellenére hogy a megye jelentős részben agrárterület, illetve az egyre növekvő infrastrukturális vagy urbanizált övezetbe tartozik, jelentősek a térségre jellemző értékes és védett növényfajok állományai. Nagy problémát jelent, hogy ezek a növényfajok igen nagy aránnyal semmilyen természetvédelmi oltalommal nem rendelkező területeken maradtak meg, illetve élőhelyeik olyan területeken vannak, amelyek funkciója és az ebből eredő kezelés gyakran nem segíti az adott faj megmaradását. A legjelentősebb védett vagy nagyobb értéket képviselő növényállományok az alábbiak:

Sziki kocsord és réti őszirózsa állományok Besenyszög kül- és belterületének határán: a legalább másfél évtizede tartó visszahúzódást követően, főleg az területhasználat megváltozásával bekövetkezett kedvezőbb élőhelyi viszonyok folytán jelentős mértékben stabilizálódott az állomány. Az elmúlt években a térség nagy sziki kocsord állományai estek áldozatul főleg vízügy beavatkozásoknak Rákóczi-falva és Törökszentmiklós térségében. A sziki kocsord jó természetességű élőhelyeinek jellemző és meghatározó faja a réti őszirózsa, amely nagy területeken van jelen a kocsord nélkül is. A Közép-Tisza-vidéken igen jelentős, nagy kiterjedésű, bár fokozatosan zsugorodó állományok vannak Szórápusztánál, főleg mezsgyéken és töltéslábakon, amelyeket a területhasználat (betárcsázás, területkezelés) veszélyeztet. Értékes állomány maradt fenn Törökszentmiklós Óballa térségében, ahol részben áttelepített részben eredeti termőhelyén tenyésző állomány található.

Fátyolos nőszirmos állományok a Jászság néhány pontján és Szolnok térségében a Zagyva mentén található. Az egy évtizede még jelentős állományok a szárazság és az élőhelyekre ható erős nyomás következtében jelentősen összezsugorodtak. A Szandai-réten van egy nagy állomány, amely egyelőre stabil, bár a szárazság miatt az utóbbi években itt is csak egy-kétszáz tő virágzott.

Kornistánicsot csak a Szandai-réten tartunk nyílán, de az főleg a tartós nedvességhiány miatt olyan mértékben visszaszorult, hogy az utóbbi években nem virágzott.

Macskahere a Jászságban és Szászberek, Szolnok, Zagyvarékas egyes mezsgyéjén ismert, amely élőhelyein egyre veszélyeztetettebb és sok helyen már szinte kiveszőben van.

Réti iszalagnak a Zagyva és Tisza töltéseken és a Szandai-réten: az árvízvédelmi fővédvonalak rézsűjén ismert szórt állományok stabilak, bár a kezelés elmaradozása nem kedvez nekik. A Szanda-réten évről-évre a szárazabbá vált élőhelyi viszonyok ellenére sok ezer tővel virágzik.

Budai imola elsősorban a Tisza árvízvédelmi töltésein fordul elő szórványosan: a tárgyévben az állományi stabilan megvoltak, de a vízügy töltéskoronát érintő beavatkozásai során jelentős

szakaszokon kipusztult.

Sáfrányos imola főleg a Tiszazugban és Szolnok közigazgatási területén, nem védett helyszíneken ismert: Egy állománya a Körösetetlen felé vezető közút északi mezsgyéjében évek óta stabilan megmaradt.

Nyúlánk sárma mezsgyéken, közutak mentén leginkább Tiszavárkony és Besenyszög-Szórópuszta, térségében vannak nagy állományok, amelyeket a közútkezelő aktivitása és a gyomosodás, cserjésedés veszélyeztet. Az utóbbi száraz években átlag alatti volt a virágzás.

Bíborfekete hagyma a Nagykunságban főleg földutak mezsgyéin, a Közép-Tisza-vidéken pedig Vezenynél ismert jelentős állományokban, az utóbbi helyen a településre vezető közút mezsgyéjében több kilométer hosszan stabilan jelen van.

Törpe mandula útmezsgyéekben maradt meg leginkább. Még jelentős állományai maradtak meg Tószeg határában közút és dűlőút mezsgyéjében. A faj szinte minden élőhelyén veszélyeztetett, és állományait gyakran teszik tönkre méhészek vagy elszántások, égetések, szennyezések vagy országos közutak mentén az útmezsgye kezelése.

Tiszaparti margitvirág, mint Kárpát-medencei bennszülött növényfajunk kizárólag a Tisza hullámterében maradt fenn.

Debreceni torma megyénk másik bennszülött növényfaja szintén kizárólag a Tisza hullámterében él. Az utóbbi években több alkalommal jelentős tőszámmal virágzott.

Tallós-nőszőfű a Tisza-hullámtéren, nyárasokban: stabilan jelen van, de a tárgyévben kisebb tőszámmal figyeltünk meg virágzó egyedeket, mint a korábbi két évben.

Kardos- és fehér madársisak és egyéb erdei orchideák főleg vályog és réti talajokra telepített keményfaállományokban jelentkeznek a Jászságban pedig homoki nyárasokban és keményfa állományokban is értékes állományok ismertek. Ezeket az erdészeti munkák, de legfőképp az állományok véghasználata és az illegális szarvasgomba gyűjtés veszélyeztetik. Jelentős botanikai felfedezésnek minősül, hogy Tájegységünk munkatársa az elmúlt években a bugaci nőszőfű igen számottevő állományát fedezte fel a Jászságban, elsősorban telepített nemes nyár állományokban.

A volgamenti hérics hazánk első védett növényfaja, ugyanakkor egyben legveszélyeztetettebb fajunk is. Jász-Nagykun-Szolnok megyében 2013-ban sikerült megtalálni egy mindössze 26 töves állományát. Jelenleg az állomány stagnál, de a kis tőszám és a kis kiterjedésű igen sérülékeny élőhely miatt fokozott figyelmet érdemel oltalma.

AZ ÁLLATVILÁG ÉRTÉKES ELEMEI (4. számú melléklet):

PUHATESTŰEK

Tompa folyamkagyló és a folyami kagyló a Tiszában stabil állománnyal rendelkeznek: a tárgyévben az utóbbi évek során a kiegyensúlyozott vízállás kedvezően hatott rájuk, viszont egyre tömegesebbek a behurcolt, inváziós kagylófajok az élő folyóban is. Az évek óta ismétlődő tavaszi nedvességhiány következtében a tárgyévben is meglehetősen kevés volt az éticsiga.

TÍZLÁBÚ RÁKOK

Kecskerák előfordulása a Tiszából ismert és célzott felmérés indult az állományok pontosabb megismerésére. Az eddigi tapasztalatok szerint az állományok erős megfogyatkozását mutatják, ellenben az egyre gyakoribb, behurcolt cifra rákkal.

PÓKOK

Parti vidrapók a Pásztói-legelő környékén, a Zagyván és Millér-csatornán viszonylag rendszeresen előfordul, de a Tiszán is feljegyeztük: a kiegyensúlyozott vízviszonyok kedveztek neki.

Szegélyes vidrapók a Tiszán, főleg a tartósan vizes kubikokban elterjedt: az áradások elmaradása nem kedveznek a fajnak, és az utóbbi időben kevesebbet került szem elé.

Szongáriai cselőpók az árvízvédelmi töltéseken és füves pusztákon fordul elő. A töltéseken a koptatott felszínek megfogyatkozása tovább rontott e faj természetvédelmi helyzetét.

TISZAVIRÁG

A tiszavirág jelentős és nagy telepekkel rendelkezik a Közép-Tiszán. Kiemelendők a Tizasüly Sajfok, Tiszaroff Nyék, Törökszentmiklós-Óballa, Nagykörű, Besenyszög, Szajol és Szolnok továbbá a Tószeg Gerje-Perje torkolat és Szandaszőlős alatti, a Vezensy alatti mederszakaszokon találhatóak. Az utóbbi évtizedben számos nagy tiszavirágzást jegyeztünk fel, azonban az állományt a vízkormányzás kiegyensúlyozatlansága és a vízszennyezés rendkívüli mértékben veszélyeztetik.

EGYENESSZÁRNYÚAK

Az évek óta tartó száraz időszak folyamán már legalább három éve igen népes sisakos sáska mellett az olasz sáskának valóságos inváziója figyelhető meg még a hullámtéri réteken is. Az imádkozó sáskával is szokatlanul gyakran lehetett találkozni. Ezzel szemben a hullámtéri réteken is fontos fajnak számító szemölcssevő szöcske a tárgyév nyarán meglehetősen ritka volt. A Jászságban és a Közép-Tisza-vidéken igen nagy sisakos sáska állományt tartunk nyilván.

BOGARAK

A futóbogarak védett fajai főleg erdei és nedves élőhelyekhez kötődő fajok. Az utóbbi években ezek többsége erősen visszahúzódott az élőhelyek összezsugorodása és kiszáradása folytán. A korábban jelentős fajok élőhelyének számító Szolnok környéki rétek megmaradt fragmentumain a detektálható fajgazdagság egyre alacsonyabb, de ez a teljes megyét érinti. A megfogyatkozás valószínű legjelentősebb oka, úgy a futóbogár népességre, mint a teljes ízeltlábú-közösségekre nézve a kaszálási technológia megváltozása, de az átgondolatlan és gyakran teljesen indok nélküli szúnyogok ellen kijuttatott mérgeknek is kétségkívül van káros következménye.

A zömmel szaproxilofág védett lemezescsápúak közül a hullámtéri területeken is egyre gyakrabban jelentkező szarvasbogár, de a komposztálás elterjedésével kifejezetten gyakoribbá vált orrszarvúbogár érdemel külön említést. Az életmódját tekintve itt kell megemlíteni a térségben jelentős állománnyal jelen lévő skarlábogárról, mint Natura 2000 jelölő fajról. E faj megmaradásra főleg a vízügyi erdőszerkezet-átalakító beavatkozások jelentenek nagy veszélyt.

A védett hólyaghúzóak közül az árvízvédelmi töltésekhez kötődő nünükék természetvédelmi helyzete tovább romlott régi töltésszakaszok elbontásával. Igen jelentős negatív hatással van e fajokra a gyepek legeltetésének megszűnése, továbbá az, hogy a területkezelés és használat megváltozásával csökken az földutak mentén és töltéskoronákon a koptatott felszínek

kiterjedése. Nagy gond e tekintetben, hogy egye földutakat, töltéseket homokkal, sóderral sittal terítették be vagy burkolnak.

A nagyobb természetvédelmi jelentőségű cincérek életfeltételei tovább javultak az egyre nagyobb erdőterületeket érintő száradék gyarapodásával. Ez nyilvánvalóan csak időszakos, mert egyre biztosabb, hogy főleg a vízügy jelentős energiát fog mozgósítani a kezelésében lévő erdőterületeken az ún. nagyvízi meder átjárhatóságának fokozására, és erre más erdőgazdálkodókat is ösztönözni vagy kényszeríteni fognak. A hullámtéri réteken továbbra is jelentős mocsári kutyatej állományok vannak és sok volt a magyar kutyatejcincér. Az áradások elmaradásával a hullámtéri réteken egyre gyakoribb az itt nádálytőben fejlődő, amúgy meglehetősen ritka kigyósziszcincér.

LEPKÉK

A kis színjászólepkével kifejezetten sokszor lehetett találkozni a folyóparton. Ezzel szemben a kétezres évek elejétől gyakorivá vált farkaslepkét igen ritkán jegyeztük fel a tárgyévben. Ez utóbbi szintén elmondható a nagy tűzlepkére is, aminek az okát minden bizonnyal a hosszan tartó nedvességihiányban lehet keresni. Ezzel szemben a Közép-Tisza-Jászság természetvédelmi tájegységben 2009-ben először feljegyezett kis fehérsávós lepke egyre gyakoribbá válik és a tárgyévben rendszeresen lehetett vele találkozni szinte egész nyáron. A három éve először előkerült sakktábla lepke imágóit is több alkalommal figyeltük meg. A fokozottan védett nagy szikibagolylepke rágásnyomai ismét megjelentek a besenyszögi tápnövényállományban, míg más helyekről a tápnövényt érintő, fent említett hatások következtében egyre inkább veszélyeztetett. A Rákóczi-falva mellett található állománya stabilnak tekinthető, míg a Törökszentmiklós Óballánál történt árvízvédelmi töltésáthelyezés miatt áttelepítésre került sziki kocsord tövekkel a nagy szikibagoly lepkét is eredményesen áttelepítettük, mely beavatkozás európai szinten egyedülálló jelentőséggel bír.

A Nagykunságban, a Hortobágyi Nemzeti Park területéről csupán pár évvel ezelőtt kerületek elő a fokozottan védett lepkefajunk, a sztyepplepke bizonyító példányai. Az elmúlt években megyénk számos pontján is kimutatták jelenlétét. Kiemelendő továbbá a magyar tavaszi fésűsbagoly, amely Jász-Nagykun-Szolnok megyében is megtalálható tölgyerdők fokozottan védett, ritka éjjeli lepkéje.

HÁRTYÁSSZÁRNYÚAK

A természetvédelmi tekintetben legnagyobb jelentőségű hártványasszárnyúfaj az óriás törösdarázs már minden évben megfigyelhető valahol rajzás jelleggel. Az utóbbi időben, főleg az orrszarvú bogár elterjedésével jelentős rajzásokat jegyeztünk fel.

HALAK

A megye legjelentősebb vízfolyása a Tisza. A Kisköre és Csongrád közötti szakaszon eddig 54 halfaj jelenlétét igazolták, ami igen gazdag halfaunára utal. Öt bennszülött halfaj él a Tisza ezen szakaszán, a halványfoltú küllő, a bolgár csík, a selymes durbincs, a magyar és a német bucó. Az alábbi fajokat érdemes még külön is kiemelni: halványfoltú küllő, szivárványos ökle, bolgár csík, vágócsík, széles durbincs. A Zagyva azon kevés folyóvizeink közé tartozik, melynek forrásvidéke az országhatáron belül található és többnyire ez mondható el a vízgyűjtőjéhez tartozó vízfolyásokról, így a Tarnáról is. Gyakorinak számít mindkét folyóban a kistermetű védett halványfoltú küllő, ami jelenlegi ismereteink alapján csak a Duna vízrendszerében fordul elő. Ugyancsak népes állománya található mindkét folyóban a védett vágócsíknak, melynek elterjedési centruma a Duna medencéje. A védett szivárványos ökle szintén nem számít ritkának. Ezen kívül olyan ritkább halakkal is találkozhatunk, mint pl. a nyúldomolykó, tiszai küllő és széles durbincs. A két folyó menti holtágakban és mocsaras

élőhelyeken előfordul az egykori bőjti eledelként szolgáló réticsík is, ami a folyószabályozásokat követően annyira megritkult, hogy indokolt volt a természetvédelmi oltalom alá helyezése. Sajnálatosan szót kell ejteni az idegenhonos halfajokról is. Egy szakmaiatlan döntés következtében sajnálatosan a természetesvízi halászatot megszüntették a természetes vizeinken. A szelektáló halászat elmaradásával az idegenhonos inváziós halfajok, mint pl. a fekete törpeharcsa, fehér busa, ezüstkárász, egyre nagyobb egyedszámú állományokat alakítanak ki, az őshonos halaink rovására, melyek állományait kizárólagosan a folyamatos szelektáló halászattal lehetne féken tartani. A téli áradás nyomán a hullámtérben visszamaradt előtéseken korlátozottak a lehetőségek a réteken ívó halfajok számára. A szentély holtágak feliszapolódott medrében a nyár derekára már nagyon lecsökken a vízszint, és így az igen kedvezőtlen az ilyen élőhelyekre jellemző halfajoknak. A folyó halfajaira közvetlen vagy közvetett hatással vannak az egyre szaporodó szennyvízmissziók.

KÉTÉLTŰEK

A tél végi áradásokat követően a csatornában, kubikokban és a mentett ártéri vízállásokon kint rekedt vizek a korábbi évekhez képest kedvezőbb szaporodási viszonyokat teremtettek. Az olyan tartósabb vízborítást igénylő fajok, mint a mocsári béka továbbra is kisebb számban mutatkozik, de a dunai göte és a vöröshasú unka számára sem volt kifejezetten jó az elmúlt évtized. Komoly gondot jelent egyebek mellett az általában fontos kétéltű és hüllő élőhelynek számító csatornák és kisvízfolyások karbantartási munkáinak káros hatása, főleg a kotrási munkák. A szaporodóhelyekre és a telelőhelyekre igyekvő példányok gyakran esnek a járművek általi gázolás áldozatává, helyenként jelentősebb példányszámban.

HÜLLŐK

A megyében a legnagyobb jelentősége a mocsári teknősnek van. E faj stabil állományai egyes tiszazugi szikes tavakon és más kisebb víztereken, valamint a folyók mentén leginkább a mentett oldali holtágakon és egyes halastavakon van. A tartósan árvízmentes időszakban időnként jelentkező kisebb árasztások kedveztek a faj megmaradásának hullámtéren is. Kiemelt jelentőséggel bírnak a tojásrakó helyek védelmére irányuló természetvédelmi törekvések, de a növekvő róka és vaddisznó állomány által okozott predáció folyamatosan veszélyezteti az állományt.

MADARAK

Megyénk területén a gémfélék egykori nagy, vegyes kolóniái a rizstermesztés visszaszorulásával eltűntek. A szürke gém kisebb költőtelepei Jászteleknél a Zagyva mellett, Csataszögnél a Tisza hullámtérben maradtak fenn. Kisebb vegyes gémtelpek Szolnoknál és Alattánál alakultak ki az elmúlt években. Nagyobb vegyes telepek Kenderes és Kisújszállás mellett találhatóak. A nagy kócsag, mint a magyar természetvédelem címer állatának költőállománya örvendetesen megerősödött, a nagyobb nádasokban több helyen fészkel. A vörös gém szórványosan fészkel nádasokban.

Elsősorban a halastavakon és stabil vízállásokon általános tendencia a réce félék visszaszorulása. A korábban gyakori fészkelő barátréce drasztikus mértékű állománycsökkenésen esett át, a fokozottan védett cigányréce költőállománya stagnál, gyakori fajunk a tőkés réce esetében pedig csökken a költési siker. Általában jellemző a talajon fészkelő récefélékre, hogy az igen magas predációs nyomás miatt egyre kevesebb a sikeres fészkelj köszönhetően az egyre erősödő vaddisznó és róka állományának.

A partimadárfaajok esetében a költő- és vonulóállományok csökkenése tapasztalható. Számos faj esetében európai mértékű az állomány csökkenés, több korábban gyakori faj vált ritkává. A rizsföldeken tömegesen átvonuló és a nedves réteken szép számban átvonuló fokozottan

védett nagy goda a kipusztulás szélén áll. A bíbic egyre jellemzőbben fészkel agrárélőhelyeken, ahol a gépi talajmunkák rendre megsemmisítik fészekaljait. Az élőhelyek átalakítása, felszámolása egyszerre érint kedvezőtlenül több fészkelő és vonuló fajt. A ragadozók, elsősorban a róka és a vaddisznó állományának növekedése tovább csökkenti költési eredményességüket.

A telepesen költő vízimadár-fajok közül hangsúlyozandó a Mezőtúr belterületén a Hortobágy-Berettyó folyón évről-évre kialakuló 80-120 páros fattyúszerkő kolónia. A fokozottan védett madárfaj védelme érdekében a természetvédelmi hatóság rendre időszakosan védett természeti területté nyilvánítja a folyó ezen szakaszát, garantálva a madarak biztonságos költését. A védelmi munka eredményeként szintén fokozottan védett kormos szerkő is emelkedő számban kezd költésbe a területen.

A parlagi sas és rétisas költőállománya az elmúlt években örömdetesesen nőtt a hatékony fajvédelmi tevékenységeknek köszönhetően. A kerecsensólyom állomány több éves lassú felfejlődést követően az elmúlt öt évben ismét drasztikus csökken, holott hazai szinten igen magas szintű védelemben részesül.

A kerecsensólyom állománya stagnál, vagy enyhén csökken megyénk területén.

Megyénk kék vércse állománya aránylag stabilnak tekinthető bár kisebb-nagyobb állományingadozások előfordulnak. Az utóbbi években, elsősorban a nemzeti park területén nagyobb méretű költőtelepek is kialakultak.

A fekete gólya állomány a Tisza folyó hullámtéri erdőterületein kisebb ingadozásokat mutat, a rendelkezésre álló vizes élőhelyek állapotától és a táplálék évi mennyiségétől függően aránylag stabilnak tekinthető.

A fehér gólyák költő állománya esetében hangsúlyozandó, hogy évről évre nagyon sok madár pusztul el áramütés következtében, főleg belterületen a költési időszakban. A fészkelés eredményességét a települések környékén fellelhető jó állapotú táplálkozóterületek, elsősorban füves élőhelyek megléte és az ott rendelkezésre álló táplálék mennyisége befolyásolja.

Az intenzív védelmi munkák ellenére a túzok állománya stagnál, vagy enyhén csökken. Az agrártechnológia fejlődése, a dürgő- és költőhelyek degradációja, fragmentációja következtében számos túzokélőhely szűnt meg az elmúlt évtizedekben, ami kihatással van a hazai populációra.

A természetesnek számító szikespusztai élőhelyeiről teljesen eltűnt a székicsér, jelenleg csupán három helyszínen fészkel Magyarországon, illetve a Kárpát-medencében. A legnagyobb költőállomány a Nagykunságban található. A kisújszállási és karcagi rizstelepek környékén évente változó számban 30-40 pár költ.

Az átvonuló daru egyedek száma markánsan megnőtt az utóbbi években. Megyénkben is többeszes példányból álló csapatokkal találkozhatunk a nemzeti parkot övező szántóföldeken.

A fokozottan védett kis lilik megfigyeléseinek száma is emelkedett az utóbbi pár évben. Legtöbbször nagy lilik-csapatokban kerülnek elő példányai, főleg a nemzeti park megyei részterületein és a Kecskeri-puszta környéki élőhelyeken.

A vörösnyakú lúd esetében, a kis lilikhez hasonlóan, az átvonuló és a telelő példányok száma

nőtt az elmúlt időszakban. Mindkét vadlúdfaj esetében azonban minden bizonnyal nem a világállomány növekedése állhat a háttérben, csupán a vonulási útvonalak és telelőhelyek eltolódása.

A harkályfélék számára még mindig kedvezőek az életfeltételek, viszont a vízügy egyre aktuálisabb nagyvízi mederrendezési terveinek erdőszerkezet átalakító elemei, még ha csak részben realizálódnak is, a harkályok tekintetében szélsőségesen negatív hatással lehetnek, ahogy a zárt erdőket igénylő kisebb testű énekesmadarak tekintetében is.

A településekhez kötődő fecskék és sarlósfecskék egyedszáma tovább csökkent. A közterületek rovarnépessége a kezelési módok modernizálásával egyre gyengébb táplálékbázist tud biztosítani, amit az évről-évre a kívánatos ellenőrzés és kellő körültekintés nélkül, nyaranta többször ismétlődően végzett szúnyogirtások tovább súlyosbítanak.

EMLŐSÖK

A 2004-2005 között visszatelepített hódállomány jelentősen gyarapodott a Tisza folyón és rég megjelentek a Zagyván és már a Milléren is.

A korábbi stabil állománnyal rendelkező Szandaszőlősi-reptéren végzett ürgefelmérések tapasztalatai a faj erős visszahúzódását mutatják, amely tendencia a megyében máshol is megfigyelhető.

A vidra jelenlétének nyomaival igen gyakran találkozunk, legfőképpen a Tiszán, de célzott felmérés már hosszú ideje nem volt.

A városlakó denevérekkel kapcsolatos ügyek száma az előrehaladott panelszigetelés következtében csökkent. Értékesebb fajok falusias épületekbe települt kolóniái is ismeretek. Az erdei élőhelyekhez kötődő fajok fokozottan védett vagy Natura 2000 jelölő fajok élőhelyei viszonyai még kedvezőek, de komoly veszélyt jelentenek e tekintetben a vízügy ún. nagyvízi mederrendezési tervek erdőszerkezet átalakító elemei.

Megyénk egyetlen földikutya állománya Mezőtúron található. A kis állomány méret ellenére igen nagy jelentőséggel bír, hazai szinten is.

Természetvédelmi céllal megvalósult élőhelyfejlesztések és vagyonkezelés

A tiszakürti Csukás-fertőn, mint ex-lege védet és európai közösségi jelentőségű természeti területen a vízvisszatartást szolgáló műtárgy nemrég lezárult KEOP pályázati támogatással valósult meg.

Pályázati (KEOP) forrásból történt a cibakházai Nagy-gyepen és a tiszajenői Nagy-rét természeti állapotát jelentősen rontó öntöző és lecsapoló csatornák hálózatának megszüntetése.

Élőhelyvédelmi céllal civil kezdeményezésre Túrkeve térségében a Pásztói-legelőn valósult meg Life+ pályázat.

Az EU Life és Life+ pályázati keretei között megvalósulóan Jász-Nagykun-Szolnok megyében a parlagi sas védelme érdekében futottak pályázatok, jelenleg egy pályázat van folyamatban. Kerecsensólyom és kékvércse védelmére irányuló pályázatok lezárultak, jelenleg a tűzok és a szalakóta, valamint talajlakó emlősök, mint az ürge és a földikutya védelmére irányuló pályázatok vannak folyamatban.

Jászberény külterületén elhelyezkedő állami tulajdonú, Hortobágyi Nemzeti Park vagyonkezelésébe tartozó Borsóhalmi legelőn 2012 óta Európai uniós forrásból élőhelyfejlesztési akciók zajlanak, mely a terület vízgazdálkodásának helyreállítását tűzte ki célul, mivel a közelmúltban történt meliorációs törekvések igen kedvezőtlenül hatottak a terület természeti állapotára. A Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő csatornákon tiltós vízvisszatartó műtárgyak akadályozzák meg a téli és tavaszi csapadék elvezetését.

A HNPI vagyonkezelésében lévő gyepeken, utakon inváziós növényfajok visszaszorítását végezzük, emellett haza fajokból álló facsoportok bokrosok, füves mezsgyék létrehozása is zajlik. Ezen területek a forgalom elől elzárásra is kerültek ezzel is biztosítva az ott előforduló védett értékek és apróvadállomány zavartalanságát

A Tisza hullámterében található erdőterületek jelentős részén a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a vagyonkezelő, mint a Magyar Állam tulajdonába tartozó földterületeken, de jelentős a nem saját vagyonkezelésű területeken a természetvédelmi erdőgazdálkodás alá tartozó területek aránya is. Nagy probléma ezzel kapcsolatban, hogy a legjobb természetességű védett erdők zöme nem kerültek át a természetvédelmi kezelőhöz. E problémakörbe tartozik az állami tulajdonban lévő Vezsenyi fokozottan védett természeti terület is, amelynek még megbízott erdőgazdálkodója sincs.

A Jászságban és a Közép-Tisza-vidéken megmaradt értékes rétek jelentős részén a Hortobágyi Nemzeti Park a vagyonkezelő, és azok kezelése a természetvédelmi céloknak megfelelően haszonbérlok útján történik. E tekintetben, főként a Közép-Tisza területein nagy gond az egyre csökkenő legelő állatállomány.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a vagyonkezelésében lévő területeken a földhaszonbérlok révén látja el a szükséges természetvédelmi kezelési feladatokat. A füves élőhelyek tekintetében a szükséges kaszálások és a megfelelő mértékű legelő állattartás révén, valamint a gazdálkodókra nézve kötelező jellegű, inváziós növényfajok elleni tevékenységek kifejtése révén valósulnak meg az állapotfenntartó- és fejlesztő beavatkozások. Az erdei életközösségek védelme érdekében az erdőgazdálkodói tevékenységek a nemes nyár állományok vegyes szerkezetű őshonos fafajszerkezetre történő cseréjére koncentrálnak. Nagy jelentőséggel bír a holt fa nagyarányú védelme a saját vagyonkezelésben lévő erdőkben, amely az erdei denevér- és madárközösségek számára a táplálékbázis és megfelelő szaporodóhelyek biztosítása érdekében szükséges, hiszen ezek az elhalt faegyedek rengeteg rovarfaj számára kulcsfontosságú szereppel rendelkeznek.

Kiemelt jelentőségű természetvédelmi célok

- a hullámtéri gyepterületek kezelése, rehabilitációja;
- a meglévő hullámtéri gyepterületeken a vízügyi kezelő később végzett kezelési tevékenysége folytán egyre inkább terjedő gyalogakác és főleg a nagyon agresszív selyemkóró visszaszorítása és a rendszeres és időben végzett kaszálás vagy legeltetés koordinálásával (Papír-hodályi-rét, tiszajenői Nagy-rét, cibakházi Nagy-gyep, Szigetmajori-rét, stb.);
- a szentély holtágak fokozott védelme, rehabilitációja. Védőzónák kialakítása, helyreállítására. Vízvisszatartás megoldása;
- hullámtéri morotvák, kubikok kezelése;
- *ex lege* védelem alatt álló szikes tavak hidrológiai- és tulajdonviszonyainak rendezése;
- a védetté nyilvánítási eljárások lezárása a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet és a jászsági

természetvédelmi területek vonatkozásában;

- a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet hibákkal terhelt védetté nyilvánító határozatának aktualizálása és újabb korrigálása, valamint a bővítés kihirdetése a csongrádi Tisza szakaszig a legsürgetőbb feladat;
- rendezetlen tulajdonviszonyú erdők HNPI vagyongazdálkodásba vonása azon védett és védelemre tervezett erdőterületek sorsa a Tisza mentén, melyek erdészeti kezelését a HNPI látja el;
- területvásárlások a Közép-Tisza mentén és a Nagykunságban, elsősorban a védett és védelemre tervezett gyepterületeken;
- a HNPI vagyongazdálkodású területek természetvédelmi célú kezelésének hosszú távú megtartása;
- a tényleges ökológiai folyosók menti Natura 2000 és védett területek kiterjedésének szinkronizálása a tényleges határokkal (pl. töltésáthelyezések);
- védett területek pufferzónáinak kijelölése és tényleges figyelembe vétele agrár-élőhelyek természetvédelmi állapotának kedvezőbb állapotba hozása, mezsgyék védelme, erdősávok, bokorsorok kialakítása, élőhely mozaikosság fokozása, környezetkímélőbb agrotechnológiák előtérbe helyezése;
- az ökológiai folyosók mentén a vízgazdálkodás, vízkezelés gyakorlatának közelítése a VKI és a természetvédelmi szempontok figyelembe vételével;
- az erdőgazdálkodási munkák, főleg a természetes vagy természetközeli élőhelyeknek minősülő faállományok kezelésekor és a szerkezetet érintő beavatkozások során a természetvédelmi elvek érvényesülése, továbbá a hazai célállománnyal történő faültetvény létesítések során a heterogén szerkezet kialakítása különösen az ökológiai hálózat területen, valamint a védett és európai közösségi jelentőségű területeken;
- fajvédelmi tevékenység folytatása, csökkenő állományú és veszélyeztetett fajok oltalmának előmozdítása.- Ismeretterjesztési feladatok szélesebb körű ellátása, a megkezdett oktatási, szemléletformálási törekvések további támogatása és segítése;
- komplex élőhely- és fajvédelmi programok lebonyolítása, elsősorban az országos védett területek tekintetében;
- a megkezdett élővilág feltáró munka folytatása, a magas színvonalon végzett eddigi kutató tevékenységek folytatása;
- pannon szikes sztyeppék és mocsarak kiemelt közösségű jelentőségű élőhelyeinek kezelése lábasjóság által végzett célzott extenzív legeltetéssel;
- kisvizes élőhelyek rehabilitációja a vízvisszatartás infrastruktúrájának javításával;
- záródott nád-és gyékényvegetációval rendelkező sekélyvizes élőhelyek állapotának javítása;
- csatorna-és gátrendszerek felszámolása gyepterületeken;
- gémtelpek védelmének javítása a nagykunsági halastórendszereken;
- folyamatosan ritkuló földön fészkelő madárfajok (túzok, székicsér, ugartyúk, stb.) védelmének fejlesztése, állományainak stabilizálása;
- vízivadadászat korlátozása a fokozottan védett fajok által használt élőhelyeken;
- hagyománykövető tájhasználat támogatása természetes és természetközeli élőhelyeken, tájképvédelmi érdekek elősegítése.

1. számú mellékelt

Helyi jelentőségű védett természeti területek

SORSZ.	NÉV	TELEPÜLÉS	VÉDELMI KATEGÓRIA
1	Török mogyorófák (53 egyed)	Kengyel	TE
2	A Ferences kolostor kertje	Jászberény	TT
3	Aranyosi kosboros rét	Abádszalók	TT
4	Besenyszögi kocsányos tölgyek (14 egyed)	Besenyszög	TE
5	Bige fertő	Kunhegyes	TT
6	Cserkeszőlő - Aranyosi tölgyfák (11 egyed)	Cserkeszőlő	TE
7	DE ATC Karcagi Kutatóintézet kertje	Karcag	TT
8	Hajta mocsár	Jászberény	TT
9	Jászsalsószentgyörgyi Vadaspark	Jászsalsószentgyörgy	TT
10	Jászberény, a Fehértói temető területe	Jászberény	TT
11	Jászberény, A Szelei út és a Nyár u. találkozásánál lévő fészület körüli vadgesztenye facsoport	Jászberény	TE
12	Jászberény, A Városi Zagyva és az azt két oldalról kísérő zöldfelületi sáv a Huszár utcai hídtól a Jásztelki útig	Jászberény	TT
13	Jászberény, Ferencesek tere és az azt övező utcák fasorai	Jászberény	TT
14	Jászberényi Állat- és Növénykert teljes zöldfelülete	Jászberény	TT
15	Jászberényi Erzsébet Kórház és Szakorvosi Rendelő kertje	Jászberény	TT
16	Jászberényi Izraelita temető területe	Jászberény	TT
17	Jászberényi Margit-sziget az azt övező Zagyva-mederrel és fasorokkal	Jászberény	TT
18	Jászberényi Református templom kertje	Jászberény	TT
19	Jászberényi Szentkúti templom kertje	Jászberény	TT
20	Jászberényi Tanítóképző Főiskola kertje és az Arborétum	Jászberény	TT
21	Jászberényi Új temető északi része	Jászberény	TT
22	Jászberényi Zagyva mente	Jászberény	TT
23	Jászberény, Nagyér utcai Szociális Otthon kertje	Jászberény	TT
24	Jászberény, Szentháromság tér, Lehel vezér tér, Fürdő u., Holló András u. zöldfelületei, fasorai az érintett Városi Zagyva-szakasszal	Jászberény	TT
25	Jászberény, Szúnyogos u. 4. sz. alatti idős tölgyfa	Jászberény	TE
26	Jászdózsai Pap erdő	Jászdózsa	TT
27	Jásztelek-Pusztamizsei Holt-Zagyva és ártere	Jásztelek	TT
28	Karcagi Déli temető, törpemandulás cserje	Karcag	TE
29	Karcagi Északi temető, mezei szilfa	Karcag	TE
30	Karcag, Szentannai utcában található gesztenye fasor	Karcag	TE
31	Kastélypark (Orczy-kastély)	Újszász	TT
32	Kocsányos tölgy	Tiszafüred	TE
33	Nagypallagi löszgyep	Tiszaszentimre	TT

SORSZ.	NÉV	TELEPÜLÉS	VÉDELMI KATEGÓRIA
34	Szajoli Holt-Tisza	Szajol	TT
35	Szélmalom domb	Kengyel	TT
36	Szenttamás Imre majori park	Törökszentmiklós	TT
37	Szolnoki Molnárfecske-telep	Szolnok	TT
38	Szolnoki Tüdőkórház parkja	Szolnok	TT
39	Tiszaburai kocsányos tölgy	Tiszabura	TE
40	Tiszafüredi kastély parkja	Tiszafüred	TT
41	Tiszaroffi Borbély Kastély oszlopos tölgy (3 egyed)	Tiszaroff	TE
42	Tiszaroffi Jancsó kúria előtti oszlopos tölgy	Tiszaroff	TE
43	Tiszaroffi református templomkerti piros virágú gesztenyefák	Tiszaroff	TE
44	Tiszaroffi Sebes-tói tölgy	Tiszaroff	TE
45	Tiszaroffi Sétáló utcai fehér virágú gesztenyefák	Tiszaroff	TE
46	Török mogyoró	Kenderes	TE
47	Túrkevei Páztó-pusztai gyepek	Túrkeve	TT
48	Túrkeve, József Attila utcai gesztenyefasor	Túrkeve	TE
49	Városkerti Véderdő	Túrkeve	TT
50	Védett fasor	Kenderes	TE

2. számú melléklet

A törvény erejénél fogva védett kunhalmok Jász-Nagykun-Szolnok Megyében

TELEPÜLÉS	A KUNHALMOK SZÁMA	TELEPÜLÉS	A KUNHALMOK SZÁMA
Abádszalók	16	Mezőhék	2
Alattyán	2	Mezőtúr	14
Berekfürdő	2	Nagyiván	10
Cibakháza	3	Nagykörű	8
Csépa	2	Nagyrév	1
Cserkeszlő	2	Öcsöd	17
Fegyvernek	5	Pusztamonostor	3
Jászágó	2	Rákócziújfalú	4
Jászájákóhalma	3	Szajol	1
Jászsószentgyörgy	2	Szelevény	5
Jászapáti	2	Szolnok	4
Jászberény	7	Tiszabő	4
Jászdózsa	3	Tiszaföldvár	8
Jászfelsőszentgyörgy	2	Tiszafüred	51
Jászfényszaru	12	Tiszagyenda	2
Jáskisér	1	Tiszaigar	11
Jászladány	2	Tiszainoka	1
Jászszentandrás	3	Tiszaörs	14
Jásztelek	1	Tiszasülly	1
Karcag	44	Tiszaszentimre	10
Kenderes	5	Tiszatenyő	3
Kengyel	10	Tiszavárkony	4
Kisújszállás	6	Tomajmonostora	2
Kuncsorba	2	Tószeg	7
Kunhegyes	16	Törökszentmiklós	10
Kunmadaras	15	Túrkeve	14
Kunszentmárton	15	Újszász	5
Martfű	6	Zagyvarékas	2
Mesterszállás	3	ÖSSZESEN	412

3. számú melléklet

Holtágak

Sorszám	Megnevezés	Természetvédelmi hasznosítás és javaslat
A TISZA HOLTÁGAI		
1.	Gyova-Mámai Holt-Tisza	Jelentős része természetvédelmi oltalmat igényel. Védelemre javasolt
2.	Alpári Holt-Tisza	Természetvédelmi oltalmat igényel. Illetékes a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság.
3.	Tiszaugi Holt-Tisza	Nagy része urbanizált területtel érintkezik. Erős antropogén hatás. Természetkímélő gazdasági hasznosítása lehetséges.
4.	Cibakházi Holt-Tisza	Hullámtéri ágai a Közép-Tiszai TK. keretében védettek. Az emberi zavarástól mentes részeken megtelepedő élővilág védelmét figyelembe véve, természetkímélő gazdasági hasznosítása lehetséges.
5.	Alcsi Holt-Tisza	Gazdasági hasznosítása lehetséges
6.	Kovácsi (Feketevárosi) Holt-Tisza	Szentély holtág, a Közép-Tiszai TK. része.
7.	Szajoli Holt-Tisza	Meglehetősen degradált, gazdasági hasznosítása lehetséges
8.	Szórói Holt-Tisza	Szentély holtág, a Közép-Tiszai TK. része.
9.	Fegyverneki Holt-Tisza	Az értékes természetközeli állapotú szakaszokon oltalmat igényel (gátakkal leválasztott medencék). Gazdasági hasznosításánál kizárólag természetkímélő módszereket szabad alkalmazni. Kotrásra és rehabilitációra van szükség.
10.	Pityóka	Hullámtéri holtág, a Közép-Tiszai TK. keretében oltalmat élvez. Kis méretei miatt a elengedhetetlen a horgászat korlátozása.
11.	Gói-tó	Szentély holtág, a Közép-Tiszai TK. része.
12.	Csatlói Holt-Tisza	Szentély holtág, a Közép-Tiszai TK. része.
13.	Patkós	A Közép-Tiszai TK. része. Fokozottan védett területen van.
14.	Cserőközi Holt-Tisza	Helyi védett, természetvédelmi oltalmat igényel. Országos védetté nyilvánítás folyamatban van. Nem része a Közép-Tiszai TK-nak.
A ZAGYVA HOLTÁGAI		
15.	Malomzugi Holt-Zagyva	Erősen degradált, eutrofizálódott. Gazdasági hasznosítása lehetséges
16.	Szászberki Holt-Zagyva	Gazdasági hasznosítása lehetséges
17.	Jánoshida/Alattyán Berki Holt-Zagyva	Értékes természeti területet határol (Berki erdő), melynek védetté nyilvánítása folyamatban van. Különös természetvédelmi oltalmat igényel.
18.	Mizsei Holt-Zagyva	Természetvédelmi oltalmat igényel. Helyi védett (Jásztelek Önkormányzata). Gazdasági hasznosítás szigorúan kolátok között. Országos védetté nyilvánítás folyamatban.
19.	Jásztelki Felső Holt-Zagyva	Gazdasági hasznosítása lehetséges
20.	Necsői Holt-Zagyva	Gazdasági hasznosítása lehetséges
21.	Jászberényi Városi Holt-Zagyva	Gazdasági hasznosítása lehetséges

4. számú melléklet

Természetvédelmi oltalom alatt álló botanikai és zoológiai értékek

ÉRTÉKES NÖVÉNYFAJOK

Szálkás pajzsika	<i>Dryopteris carthusiana</i>
Rucaöröm	<i>Salvinia natans</i>
Réti iszalag	<i>Clematis integrifolia</i>
Fehér tündérrózsa	<i>Nymphaea alba</i>
Homoki varjúháj	<i>Sedum hillebrandtii</i>
Kunsági bükköny	<i>Vicia biennis</i>
Sulyom	<i>Trapa natans</i>
Kornistárnics	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
Tündérfátyol	<i>Nymphoides peltata</i>
Macskahere	<i>Phlomis tuberosa</i>
Magyar zsálya	<i>Salvia aethiopis</i>
Iszapfű	<i>Lindernia procumbens</i>
Debreceni torma	<i>Armoracia macrocarpa</i>
Janka tarsóka	<i>Thlaspi jankae</i>
Pocsolyalátonya	<i>Elatina alsinastrum</i>
Magyar látonya	<i>Elatina hungarica</i>
Nyúlvesző	<i>Spiraea crenata</i>
Réti őszirózsa	<i>Aster sedifolius ssp. Sedifolius</i>
Tisza-parti margitvirág	<i>Chrysanthemum serotinum</i>
Kék szamárlenyer	<i>Echinops ruthenicus</i>
Sáfrányos imola	<i>Centaurea solstitialis</i>
Budai imola	<i>Centaurea sadleriana</i>
Sziki kocsord	<i>Peucedanum officinale</i>
Biberstein gyújtványfű	<i>Linaria biebersteinii</i>
Hengersfészkü peremisz	<i>Inula germanica</i>
Szennyos ínfű	<i>Ajuga laxmanni</i>
Pusztai meténg	<i>Vinca herbacea</i>
Kései szegfű	<i>Dianthus serotinus</i>
Seprűparéj	<i>Bassia sedoides</i>
Nyúlánk sárma	<i>Ornithogalum pyramidale</i>
Epergyöngyike	<i>Muscari botryoides</i>
Nyári tözike	<i>Leucojum aestivum</i>
Korcs nőszírom	<i>Iris spuria</i>
Tarka nőszírom	<i>Iris variegata</i>
Széleslevelű nőszőfű	<i>Epipactis helleborine</i>
Tallós-nőszőfű	<i>Epipactis tallosii</i>
Kunkorgó árvalányhaj	<i>Stipa capillata</i>
Vízidara	<i>Wolffia arrhiza</i>

ÉRTÉKES GERINCTELENEK

Pókok – <i>Aranae</i>	
Szegélyes vidrapók	<i>Dolomedes fimriatus</i>
Parti vidrapók	<i>Dolomedes plantarius</i>
Pokoli eselőpók	<i>Geolycosa vultuosa</i>
Szongáriai eselőpók	<i>Licosia songariensis</i>
Kérészfélék rendje – <i>Ephemeroptera</i>	
Tiszavirág	<i>Palingenia longicauda</i>
Szitakötőfélék rendje – <i>Odonata</i>	
Kétfoltú szitakötő	<i>Epithela bimaculata</i>

Lápi acsa	<i>Anaciaeschna isosceles</i>
Sárgás szitakötő	<i>Stylurus flavipes</i>
Fogólábúak rendje – <i>Mantidea</i>	
Imádkozó sáska	<i>Mantis religiosa</i>
Egyenesszárnyúak renje – <i>Orthoptera</i>	
Szemölcssevő szöcske	<i>Decticus verrucivorus</i>
Sisakos sáska	<i>Acrida hungarica</i>
Futóbogárfélék családja – <i>Carabidae</i>	
Parlagi homokfutrinka	<i>Cylindera germanica</i>
Parti homokfutrinka	<i>Calomera littoralis nemoralis</i>
Öves homokfutrinka	<i>Cicindela hybrida</i>
Aranyos bábrabló	<i>Calosoma sycophanta</i>
Kis bábrabló	<i>Calosoma inquisitor</i>
Aranyettes bábrabló	<i>Calosoma auropunctatum</i>
Bőrfutrinka	<i>Carabus coriaceus</i>
Kékfutrinka	<i>Carabus violaceus</i>
Szárnyas futrinka	<i>Carabus clathratus</i>
Mezei futrinka	<i>Carabus granulatus</i>
Ragyás futrinka	<i>Carabus cancellatus</i>
Vörösszegélyű avarfutó	<i>Leistus rufomarginatus</i>
Rövidnyakú kövifutó	<i>Nebria brevicollis</i>
Vájárfutó	<i>Scarites terricola</i>
Réti bársonyfutó	<i>Ophonus sabulicola</i>
Pompás bűzfutó	<i>Chlaenius decipiens</i>
Szegélyes bűzfutó	<i>Chlaenius festivus</i>
Kétfoltos pöfögőfutó	<i>Brachinus bipustulatus</i>
Kékes laposfutó	<i>Cymindis miliaris</i>
Lapbogárfélék családja – <i>Cucujidae</i>	
Skarlátbogár	<i>Cucujus cinnabarius</i>)
Szarvasbogárfélék családja – <i>Lucanidae</i>	
Kis szarvasbogár	<i>Dorcus paralelopedus</i>
Szarvasbogár	<i>Lucanus cervus</i>
Cserebogárfélék családja – <i>Melolonthidae</i>	
Orrszarvúbogár	<i>Oryctes nasicornis</i>
Remetebogár	<i>Osmoderma eremita</i>
Magyar virágbogár	<i>Protaetia ungarica</i>
Pompás virágbogár	<i>Potosia aeruginosa</i>
Ganéjtúrúbogár-félék családja – <i>Scarabaeidae</i>	
Ürgevendég trágyatúró	<i>Onthophagus vitulus</i>
Löcslábú galacsinhajtó	<i>Sisyphus schaefferi</i>
Változékony álganéjtúró	<i>Geotrupes mutator</i>
Holdszarvú ganéjtúró	<i>Copris lunaris</i>
Hólyaghúzófélék családja – <i>Meloidae</i>	
Piroshomlokú torzcsápúbogár	<i>Cerocoma muehlfeldi</i>
Hollóbogár	<i>Epicauta rufidorsum</i>
Pannon hólyaghúzó	<i>Mylabris pannonica</i>
Pettyes hólyaghúzó	<i>Mylabris crocata</i>
Pompás nünüke	<i>Meloe variabilis</i>
Diszes nünüke	<i>Meloe decorus</i>
Óriás nünüke	<i>Meloe ciatricosus</i>

Kétfoltos élösdibogár	<i>Apalus bimaculatus</i>
Bíborbogár félék családja – <i>Pyrochroidae</i>	
Éger bíborbogár	<i>Agnathus decoratus</i>
Cincérfélék családja – <i>Cerambycidae</i>	
Diófacincér	<i>Megopis scabricornis</i>
Nagy hőscincér	<i>Cerambis cerdo</i>
Pézsmacincér	<i>Aromia moschata</i>
Magyar kutyatejcincér	<i>Oberea euphorbiae</i>
Hengeres szalmacincér	<i>Teophilea subcylindricollis</i>
Hamvas szalmacincér	<i>Calamobius filum</i>
Ormányosbogárfélék családja – <i>Curculinoidea</i>	
Tarka füzormányos	<i>Cryptorhynchus lapathi</i>
Laposorrú ormányos	<i>Gasterocercus depressirostris</i>
Pillangófélék családja – <i>Papillinoidea</i>	
Fecskefarkú lepke	<i>Papilio machaon</i>
Kardoslepke	<i>Iphiclides podalirius</i>
Farkasalmalepke	<i>Zerynthia polyxema</i>
Boglárkalepkefélék családja – <i>Lycenidae</i>	
Csillogó boglárka	<i>Polymmatius amandus</i>
Nagy tűzlepke	<i>Lycena dispar</i>
Tarkalepkefélék családja – <i>Nymphalidae</i>	
Kis fehérsávospapírpólya	<i>Neptis sappho</i>
Zöldes gyöngyházlepke	<i>Argynnis pandora</i>
Atalantalepke	<i>Vanesia atalanta</i>
Kis színjátszólepke	<i>Apatura ilia</i>
Nappali pávaszem	<i>Inachis io</i>
Kis rókalepke	<i>Aglais urticae</i>
Nagy rókalepke	<i>Nymphalis xanthomelas</i>
Szenderfélék családja – <i>Sphingidae</i>	
Szőlőszender	<i>Deilephila elpenor</i>
Oleánder szender	<i>Daphnis nerii</i>
Halálfejes lepke	<i>Acherontia atrops</i>
Törösdarázsfélék családja – <i>Scoliidae</i>	
Óriás törösdarázs	<i>Megascolia maculata</i>

ELŐFORDULÓ GERINCESEK

Magyar név	Tudományos név	Szaporodás/költés
HALAK	PISCES	
Kecsege	<i>Acipenser ruthenus</i>	+
Angolna	<i>Anguilla anguilla</i>	-
Bodorka	<i>Rutilus rutilus</i>	+
Amur	<i>Ctenopharyngodon idella</i>	-
Vörösszárnyú keszeg	<i>Scardinius erythrophthalmus</i>	+
Domolykó	<i>Leuciscus cephalus</i>	+
Jászkeszeg	<i>Leuciscus idus</i>	+
Balin	<i>Aspius aspius</i>	+
<i>Kurta baing</i>	<i>Leucaspius delineatus</i>	+
Küsz	<i>Alburnus alburnus</i>	+
Karikakeszeg	<i>Blicca bjoerkna</i>	+
Dévérkeszeg	<i>Abramis brama</i>	+
Laposkeszeg	<i>Abramis ballerus</i>	+

Bagolykeszeg	<i>Abramis sapa</i>	+
Szilvaorrú keszeg	<i>Vimba vimba</i>	+
Garda	<i>Pelecus cultratus</i>	+
Paduc	<i>Chondrostoma nasus</i>	+
Compó	<i>Tinca tinca</i>	+
Márna	<i>Barbus barbus</i>	+
Fenekjáró küllő	<i>Gobio gobio</i>	-
Halványfoltú küllő	<i>Gobio albipinnatus</i>	+
Razbóra	<i>Pseudorasbora parva</i>	+
Szivárványos ökle	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	+
Kárász	<i>Carassius carassius</i>	+
Ezüstkárász	<i>Carassius auratus</i>	+
Ponty	<i>Cyprinus carpio</i>	+
Fehér busa	<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>	-
Pettyes busa	<i>Aristichthys nobilis</i>	-
Réti csík	<i>Misgurnus fossilis</i>	+
Vágó csík	<i>Cobitis elongatoides</i>	+
Kőfűró csík	<i>Sabanejewia aurata</i>	+
Harcsa	<i>Silurus glanis</i>	+
Törpeharcsa	<i>Ictalurus nebulosus</i>	+
Fekete törpeharcsa	<i>Ictalurus melas</i>	+
Csuka	<i>Esox lucius</i>	+
Menyhal	<i>Lota lota</i>	+
Naphal	<i>Lepomis gibbosus</i>	+
Sügér	<i>Perca fluviatilis</i>	+
Vágódurbincs	<i>Gymnocephalus cernuus</i>	+
Széles durbincs	<i>Gymnocephalus baloni</i>	+
Selymes durbincs	<i>Gymnocephalus schraetser</i>	+
Stüllő	<i>Stizostedion lucioperca</i>	+
Kősüllő	<i>Stizostedion volgense</i>	+
Magyar bucó	<i>Zingel zingel</i>	+
Német bucó	<i>Zingel streber</i>	+
Amur géb	<i>Perccottus glehni</i>	+
Tarka géb	<i>Proterorhinus marmoratus</i>	+
Folyami géb	<i>Neogobius fluviatilis</i>	+
KÉTÉLTŰEK	<i>AMPHIBIA</i>	
Pettyes göte	<i>Triturus vulgaris</i>	+
Dunai göte	<i>Triturus dobrogicus</i>	+
Vöröshasú unka	<i>Bombina bombina</i>	+
Barna ásóbéka	<i>Pelobates fuscus</i>	+
Zöld levelibéka	<i>Hyla arborea</i>	+
Barna varangy	<i>Bufo bufo</i>	+
Zöld varangy	<i>Bufo viridis</i>	+
Mocsári béka	<i>Rana arvalis</i>	+
Erdei béka	<i>Rana dalmatina</i>	+
Kecskebéka fajcsoport	<i>Rana esculenta compex</i>	+
Tavi béka	<i>Rana ridibunda</i>	+
HÜLLŐK	<i>REPTILIA</i>	
Mocsári teknős	<i>Emys orbicularis</i>	+
Zöld gyík	<i>Lacerta viridis</i>	+
Fürge gyík	<i>Lacerta agilis</i>	+
Homoki gyík	<i>Podarcis taurica</i>	
Vízisikló	<i>Natrix natrix</i>	+
Kockás sikló	<i>Natrix tessellata</i>	-
MADARAK	<i>AVES</i>	
Kis vöcsök	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	+

Búbos vöcsök	<i>Podiceps cristatus</i>	+
Vörösnyakú vöcsök	<i>Podiceps grisegena</i>	-
Feketenyakú vöcsök	<i>Podiceps nigricollis</i>	-
Kárókatona	<i>Phalacrocorax carbo</i>	+
Kis kárókatona	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	-
Bölmöbika	<i>Botaurus stellaris</i>	+
Törpegém	<i>Ixybrychus minutus</i>	+
Bakcsó	<i>Nycticorax nycticorax</i>	-
Üstökösgém	<i>Ardeola ralloides</i>	-
Kis kócsag	<i>Egretta garzetta</i>	-
Nagy kócsag	<i>Egretta alba</i>	-
Szürke gém	<i>Ardea cinerea</i>	+
Vörös gém	<i>Ardea purpurea</i>	+
Fekete gólya	<i>Ciconia nigra</i>	+
Fehér gólya	<i>Ciconia ciconia</i>	-
Kanalsgém	<i>Platalea leucorodia</i>	-
Bütykös hattyú	<i>Cygnus olor</i>	-
Vetési lúd	<i>Anser fabalis</i>	-
Nagy lilik	<i>Anser albifrons</i>	-
Nyári lúd	<i>Anser anser</i>	-
Fütyülő réce	<i>Anas penelope</i>	-
Kendermagos réce	<i>Anas strepera</i>	-
Csörgő réce	<i>Anas crecca</i>	-
Tökés réce	<i>Anas platyrhynchos</i>	+
Nyílfarkú réce	<i>Anas acuta</i>	-
Böjti réce	<i>Anas querquedula</i>	+
Kanalas réce	<i>Anas clypeata</i>	-
Barátréce	<i>Aythya ferina</i>	-
Cigányréce	<i>Aythya nyroca</i>	+
Kontyos réce	<i>Aythya fuligula</i>	-
Jegesréce	<i>Clangula hyemalis</i>	-
Fekete réce	<i>Melanitta nigra</i>	-
Kerceréce	<i>Bucephala clangula</i>	-
Kis bukó	<i>Mergus albellus</i>	-
Nagy bukó	<i>Mergus merganser</i>	-
Darázsölyv	<i>Pernis apivorus</i>	-
Barna kánya	<i>Milvus migrans</i>	+
Rétisas	<i>Haliaeetus albicilla</i>	+
Kígyászölyv	<i>Circaetus gallicus</i>	-
Barna rétihéja	<i>Circus aeruginosus</i>	+
Kékes rétihéja	<i>Circus cianus</i>	-
Héja	<i>Accipiter gentilis</i>	+
Karvaly	<i>Accipiter nisus</i>	-
Egerészölyv	<i>Buteo buteo</i>	+
Pusztai ölyv	<i>Buteo rufinus</i>	-
Gatyás ölyv	<i>Buteo lagopus</i>	-
Békászó sas	<i>Aquila pomarina</i>	-
Fekete sas	<i>Aquila clanga</i>	-
Parlagi sas	<i>Aquila heliaca</i>	-
Szirti sas	<i>Aquila chrysaetos</i>	-
Törpesas	<i>Aquila pennata</i>	-
Halászsas	<i>Pandion haliaetus</i>	-
Vörös vércse	<i>Falco tinnunculus</i>	+
Kék vércse	<i>Falco vespertinus</i>	-
Kis sólyom	<i>Falco columbarius</i>	-
Kabasólyom	<i>Falco subbuteo</i>	+
Kerecsensólyom	<i>Falco cherrug</i>	-
Fürj	<i>Coturnix coturnix</i>	+
Fácán	<i>Phasianus colchicus</i>	+

Guvat	<i>Rallus aquaticus</i>	+
Haris	<i>Crex crex</i>	+
Vízityúk	<i>Gallinula chloropus</i>	+
Szárcsa	<i>Fulica atra</i>	+
Daru	<i>Grus grus</i>	-
Túzok	<i>Otis tarda</i>	-
Gólyatölcs	<i>Himantopus himantopus</i>	-
Gulipán	<i>Recurvirostra avosetta</i>	-
Kis lile	<i>Charadrius dubius</i>	+
Széki lile	<i>Charadrius alexandrinus</i>	-
Aranylile	<i>Pluvialis apricaria</i>	-
Bíbic	<i>Vanellus vanellus</i>	+
Temminck-partfutó	<i>Calidris temminckii</i>	-
Havasi partfutó	<i>Calidris alpina</i>	-
Pajzsoscankó	<i>Philomachus pugnax</i>	-
Sárszalonka	<i>Gallinago gallinago</i>	+
Nagy sárszalonka	<i>Gallinago media</i>	-
Erdei szalonka	<i>Scolopax rusticola</i>	-
Nagy goda	<i>Limosa limosa</i>	+
Kis póling	<i>Numenius phaeopus</i>	-
Nagy póling	<i>Numenius arquata</i>	-
Füstös cankó	<i>Tringa erythropus</i>	-
Piros lábú cankó	<i>Tringa totanus</i>	+
Tavi cankó	<i>Tringa stagnatilis</i>	-
Szürke cankó	<i>Tringa nebularia</i>	-
Erdei cankó	<i>Tringa ochropus</i>	-
Réti cankó	<i>Tringa glareola</i>	-
Billegetőcankó	<i>Actitis hypoleucos</i>	-
Dankasirály	<i>Larus ridibundus</i>	-
Viharsirály	<i>Larus canus</i>	-
Sárgalábú sirály	<i>Larus cachinnans</i>	-
Jeges sirály	<i>Larus hyperboreus</i>	-
Küszvágó csér	<i>Sterna hirundo</i>	-
Fattyúszerkő	<i>Chlidonias hybridus</i>	-
Kormos szerkő	<i>Chlidonias niger</i>	-
Szirti galamb	<i>Columba livia forma domestica</i>	-
Örvös galamb	<i>Columba palumbus</i>	+
Balkáni gerle	<i>Streptopelia decaocto</i>	+
Vadgerle	<i>Streptopelia turtur</i>	+
Kakukk	<i>Cuculus canorus</i>	+
Gyöngybagoly	<i>Tyto alba</i>	-
Kuvik	<i>Athene noctua</i>	-
Macskabagoly	<i>Strix aluco</i>	+
Erdei fülesbagoly	<i>Asio otus</i>	+
Réti fülesbagoly	<i>Asio flammeus</i>	-
Lappantyú	<i>Caprimulgus europaeus</i>	+
Sarlósfecske	<i>Apus apus</i>	-
Jégmadár	<i>Alcedo atthis</i>	+
Gyurgyalag	<i>Merops apiaster</i>	+
Szalakóta	<i>Coracias garrulus</i>	-
Búbos banka	<i>Upupa epops</i>	+
Nyaktekercs	<i>Jynx torquilla</i>	+
Hamvas küllő	<i>Picus canus</i>	+
Zöld küllő	<i>Picus viridis</i>	+
Fekete harkály	<i>Dryocopus martius</i>	+
Nagy fakopáncs	<i>Dendrocopos major</i>	+
Balkáni fakopáncs	<i>Dendrocopos syriacus</i>	-
Közép fakopáncs	<i>Dendrocopos medius</i>	-
Kis fakopáncs	<i>Dendrocopos minor</i>	+

Búbospacsirta	<i>Galerida cristata</i>	-
Erdei pacsirta	<i>Lullula arborea</i>	-
Mezei pacsirta	<i>Alauda arvensis</i>	+
Partifecske	<i>Riparia riparia</i>	+
Füsti fecske	<i>Hirundo rustica</i>	-
Molnárfecske	<i>Delichon urbica</i>	-
Parlagi pityer	<i>Anthus campestris</i>	-
Erdei pityer	<i>Athus trivialis</i>	+
Réti pityer	<i>Anthus pratensis</i>	-
Sárga billegető	<i>Motacilla flava</i>	+
Hegyi billegető	<i>Motacilla cinerea</i>	-
Barázdabillegető	<i>Motacilla alba</i>	+
Ökörszem	<i>Troglodytes troglodytes</i>	+
Erdei szürkebegy	<i>Prunella modularis</i>	-
Vörösbegy	<i>Erithacus rubecula</i>	+
Nagy fülemüle	<i>Luscinia luscinia</i>	-
Fülemüle	<i>Luscinia megarhynchos</i>	+
Kékbegy	<i>Luscinia svecica</i>	+
Házi rozsdafarkú	<i>Phoenicurus ochrurus</i>	+
Kerti rozsdafarkú	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	+
Rozsdás csuk	<i>Saxicola rubetra</i>	+
Cigánycsuk	<i>Saxicola torquata</i>	+
Hantmadár	<i>Oenanthe oenanthe</i>	-
Örvös rigó	<i>Turdus torquatus</i>	-
Fekete rigó	<i>Turdus merula</i>	+
Fenyőrigó	<i>Turdus pilaris</i>	-
Énekes rigó	<i>Turdus philomelos</i>	+
Szőlőrigó	<i>Turus iliacus</i>	-
Léprigó	<i>Turdus viscivorus</i>	-
Réti tücsöknadár	<i>Locustella naevia</i>	+
Berki tücsökmadár	<i>Locustella fluviatilis</i>	+
Nádi tücsökmadár	<i>Locustella luscinioides</i>	+
Foltos nádiposzáta	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	+
Énekes nádiposzáta	<i>Acrocephalus palustris</i>	+
Cserregő nádiposzáta	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	+
Nádirigó	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	+
Halvány geze	<i>Hippolais pallida</i>	+
Kerti geze	<i>Hippolais icterina</i>	+
Karvalyposzáta	<i>Sylvia nisoria</i>	+
Kis poszáta	<i>Sylvia curruca</i>	+
Mezei poszáta	<i>Sylvia communis</i>	+
Kerti poszáta	<i>Sylvia borin</i>	+
Barátposzáta	<i>Sylvia atricapilla</i>	+
Sisegő füzike	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	-
Csilpcsalpfüzike	<i>Phylloscopus collybita</i>	+
Fitiszfüzike	<i>Phylloscopus trochilus</i>	-
Sárgafejű királyka	<i>Regulus regulus</i>	-
Tüzesfejű királyka	<i>Regulus ignicapillus</i>	-
Szürke légykapó	<i>Muscicapa striata</i>	+
Örvös légykapó	<i>Ficedula albicollis</i>	-
Kormos légykapó	<i>Ficedula hypoleuca</i>	-
Kis légykapó	<i>Ficedula parva</i>	-
Ószapó	<i>Aegithalos caudatus</i>	+
Kék cinege	<i>Parus caeruleus</i>	+
Szécinege	<i>Parus major</i>	+
Csuszka	<i>Sitta europaea</i>	+
Hegyi fakusz	<i>Certhia familiaris</i>	-
Rövidkarmú fakusz	<i>Certhia brachydactyla</i>	+
Függőcinege	<i>Remiz pendulinus</i>	+

Sárgarigó	<i>Oriolus oriolus</i>	+
Tövisszúró gébics	<i>Lanius collurio</i>	+
Kis őrgébics	<i>Lanius minor</i>	+
Nagy őrgébics	<i>Lanius excubitor</i>	-
Szajkó	<i>Garrulus glandarius</i>	+
Szarka	<i>Pica pica</i>	+
Fenyőszajkó	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	-
Csóka	<i>Corvus monedula</i>	-
Vetési varjú	<i>Corvus frugilegus</i>	-
Dolmányos varjú	<i>Corvus corone cornix</i>	+
Holló	<i>Corvus corax</i>	+
Seregély	<i>Sturnus vulgaris</i>	+
Pásztormadár	<i>Sturnus roseus</i>	-
Házi veréb	<i>Passer domesticus</i>	+
Mezei veréb	<i>Passer montanus</i>	+
Erdei pinty	<i>Fringilla coelebs</i>	+
Fenyőpinty	<i>Fringilla montifringilla</i>	-
Csicsörke	<i>Serinus serinus</i>	-
Zöldike	<i>Carduelis chloris</i>	+
Tengelic	<i>Carduelis carduelis</i>	+
Csíz	<i>Carduelis spinus</i>	-
Kenderike	<i>Carduelis cannabina</i>	
Süvöltő	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	-
Meggyvágó	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	-
Citromsármány	<i>Emberiza citrinella</i>	+
Nádi sármány	<i>Emberiza schoeniculus</i>	+
Sordély	<i>Miliaria calandra</i>	+
EMLŐSÖK	MAMMALIA	
Keletis sün	<i>Erinaceus concolor</i>	+
Közönséges vakond	<i>Talpa europaea</i>	+
Törpecickány	<i>Sorex minutus</i>	+
Erdei cickány	<i>Sorex araneus</i>	+
Közönséges vízicickány	<i>Neomys fodiens</i>	+
Szürke hosszúfülű denevér	<i>Plecotus austriacus</i>	+
Vízi denevér	<i>Myotis daubentoni</i>	+
Tavi denevér	<i>Myotis dasycneme</i>	+
Kései denevér	<i>Eptesicus serotinus</i>	+
Durvavitorlájú denevér	<i>Pipistrellus nathusii</i>	+
Törpedenevér	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	+
Szöröskarú denevér	<i>Nyctalus leiseri</i>	+
Korai denevér	<i>Nyctalus noctula</i>	+
Mókus	<i>Sciurus vulgaris</i>	+
Ürge	<i>Citellus citellus</i>	+
Vadmacska	<i>Felis silvestris</i>	+
Közönséges ürge	<i>Spermophilus citellus</i>	
Eurázsiai hód	<i>Castor fiber</i>	+
Vidra	<i>Lutra lutra</i>	+
Borz	<i>Meles meles</i>	+
Nyuszt	<i>Martes martes</i>	+
Nyest	<i>Martes foina</i>	+
Hermelin	<i>Mustela erminea</i>	+
Menyét	<i>Mustela nivalis</i>	+
Közönséges görény	<i>Mustela putorius</i>	+
Mezei görény	<i>Mustela eversmanni</i>	+
Aranysakál	<i>Canis aureus</i>	+